

קבוצת הסופרים, שחרית" באודיסה

לשמואל אייזנשטאדט, במזאת 17 ששים שנה

מאת נחן נרינבלאט

הימים משכרון האידישיזם הלוהם ונצ' טרף למחנה העברי. כתב בסגנון נמלץ, חגיגי ופאתיסטי. בין שאר בני הקבוצה הזאת היו משוררים ומספרים, אנשי מדע ובקורת, רובם נכולם קנו להם אח"כ שביחה בספרות העברית. די להזכיר שמות, כגון יחזקאל קופמן, מ.א. זיק, אליהו מייטוס, מנחם ריבולוב, פסח יהודי שזע גוסמאן, נ. בן-ארי, יצחק ספיבאק ועוד. מהוץ לאנשי אודיסה נתפרסמו ב"שחרית" יצירותיהם של ש. חלטניקוב, י. וויגזורמן, ה. רוציק, י. מרגולין, דוד רמז (מזכיר הוועד הפועל של "ההסתדרות"). ועוד מבני-גבר-רוסיה. עצם העובדה שלא מעט מסופרי "שחרית" יצאו למרחב, כל אחד בתחומו שלו, ורק בודדים מהם נעלמו מן האופק — עדות נאמנה היא לחושו הער של אייזנשטאדט, שידע לרכז אנשי כשרון טירוניס, ליצויין בהזדמנות זו, שהמחקר המדעי הראשון של יחזקאל קופמאן נתפרסם ב"שחרית" בשם "מבולים היסטוריים".

אותה שנה מת אוריניסן גוסיק, ומערך כת "שחרית" הוציאה לזכרו קובץ שירה צעירה, בעריכת מ. א. זיק ובוחב הסורים האלה בשם "סקעים" שנתפרסמו בו שיריהם של יחיאל רברבי (נשאר בל-ניגראד), אליהו מייטוס, יוסף ליכטנבוים, אברהם לוינסון, פסח גינצבורג, מנחם ריבולוב ועוד.

רק ארבע חוברות "שחרית" יצאו לאור באודיסה, אח"כ עבר שמואל אייזנשטאדט לווארשה והמשיך להוציא שם את הירחון. בימים ההם כבר גראו בני צנים ראשונים למאמציו של אייזנשטאדט, נתגבשו קבוצות ראשונות ל"צעירי ציון" ו"השחרית" היתה כתבי-העת של תנועה צעירה זו בציונות הרוסית.

"שחרית" נתקפחה בעקב מלחמת העולם הראשונה, בטרם תספיק לגבש נכח סידרות, אך לא יקופחו ערכה כנסיון להתעוררותם של כוחות צעירים בספרות.

יותר משלושים שנה עברו מימי "השחרית" והם, רבים מאתנו רומזו על ידי כוכבי שחרית רחוקים, שהודלקו אז על ראשינו, אך לא יישכח חזון "השחרית".

וכאז כן עתה תוסס הוא בעל "השחרית", תובע ומוכיח, חוקר ודורש ועלשיו, בהגיעו לשנת הששים יש בו מן הרענונות של אותן שנות "השחרית".

לעורך בהם רצון-חיים וכוח העשייה, לקרבם אל מקורות התרבות העברית וספרות ישראל, לטפח בהם רעיון העבודה.

ד"ר ש. אייזנשטאדט

ותפקיד שני ראו מייסדי "שחרית" בטיפוח כשרונות ספרותיים צעירים. באותם הימים לא קלטה הספרות העברית כוחות חדשים בקלות, שעריה היו נעולים, כל שם חדש, ואפילו לא חדש אלא מחדש משהו בכתיבה, נתקל על פי הרוב בקיר אטום. הרי אפילו הסיפור "הצדה" של א. ג. גוסין התגלגל, כידוע, שנים על שנים במגרות העורכים, עד שגאלו פרישמאן מאבק האדישות, כל שכן סופרים מתחילים, הללו נאבקו קשות על הדפסה, וצריך היה לפתוח בית-קליטה לכל מי שמח"שבת-אמת בלב, ואם גם אינה מקובלת, ולנובב יוצרים צעירים, המתחילים להתבגר, אך צדיין לא יצאו מגיבומם, וכל דחיה זעופת פנים תקצץ את כנפיהם.

אייזנשטאדט היה אז בינינו היחידים, בעל תואר אקדמי, הוא היה מאנשי ברן, פרסם מתקרים פילולוגיים בירחון "ליטערארישע מאנאטשריפט", שהופיע בחילנא בעריכת השלישייה ניגר-גורי-ליק-וויטער. בנעוריו היתה לו זיקה לאידישיזם ועד כמה שידוע לי, השתתף גם בוועידת-ציריך-נוביץ הידועה כציריך אגודה ציונית. ואם כי נשאר נאמן לאדיש עד עכשיו, בכל זאת נתסכח באותם

דלמדומים פרושים היו אז על יהדות רוסיה. גלי העליה השניה שככו מכבר; המפלגות המהפכניות בישראל ירדו למח"רת; קילוחי "הרינסאנס" של אנשי יידיש גם הם פסקו. הזור הצעיר נתפס "לאכסטרביות", נתכנס בספרי-לימוד יב"ש. ואף-על-פי שברויצבסקי וברנר השמיעו אז צלילי-מרי והסתערו על "אמרכלי הספרות", — דומה היה שהדי-קולם יגוע בחלל הריק.

הציונות, שהיתה פעילה במחלת גם היא, לא יכלה ללכד ולכבוש את לבות בני-הצעירים, שנחרבו בתנועות הימים. אותה שעה נתלקטה באודיסה קבוצה קטנה של סופרים צעירים, שהרוח החיה בה היה, בין השאר, שמואל אייזנשטאדט, ויסדה בשנת 1912 את כתב-העת "שחרית". עורכו של "שחרית", המארגן והמפיץ, המלכד והמלהיב היה, כמובן, איזנשטאדט בעצמו, שנעזר באי-חיו הצעיר, ברך, עסקן פעיל ב"פושלי" ציון" שמת ברוסיה. שמואל איזנשטאדט היקצה את חזרו למערכת ולמנהלה, וכל שעותיו, הפנויות מעבודתו בישיבת אר"יסה כמורה למקצועות המשפט העברי, היו קודש ל"שחרית". במה זו חתרה להחיות את הלבבות של צעירי-הדור המתחנכים על הלשון העברית,